

CONSUMUL DE SUBSTANȚE TOXICE LA ELEVII ȘCOLILOR SECUNDARE PROFESIONALE DIN FAMILIILE TEMPORAR DEZINTEGRATE

Vergil Manole

Centrul Național de Sănătate Publică

Summary

Consumption of toxic substances by pupils of secondary professional schools from temporarily disintegrated families

The share of those who smoked in the last 30 days preceding the questionnaire and pupils who have ever smoked regularly (at least one cigarette daily for 30 days) is the highest in families where both parents are missing. Alcohol abuse by pupils (drank more hours, got drunk one or more times) is much more present in families where both parents went abroad. Drug use by secondary school pupils is not influenced by family composition and is higher among boys.

Rezumat

Cota celor care au fumat în ultimele 30 de zile ce au precedat chestionarea și a elevilor ce au fumat vreodată în mod regulat (cel puțin o țigară zilnic timp de 30 de zile) este cea mai mare în familiile în care lipsesc ambii părinți. Consumul abuziv de alcool de către elevi (au băut mai multe ore în șir; s-au îmbătat de una sau mai multe ori) este mult mai prezent în familiile unde au plecat peste hotare ambii părinți. Consumul de droguri de către elevii școlilor secundare profesionale nu este influențat de către componența familiei și este mai mare în rândul băieților.

Introducere

Tot mai mulți cercetători confirmă prin date directe și indirecte că familia contemporană se află în situație de criză profundă. Despre aceasta ne vorbește natalitatea scăzută; creșterea indicelui de avorturi, de natalitate extraconjugală, de divorțuri; prezența violenței domestice, a formelor alternative de căsătorii și familii (concubinaj, familii cu un singur părinte, cu traiul separat, familii de homosexuali etc.); precum și „statisticile” [1] alarmante cu privire la exodul populației băștinașe peste hotarele țării.

În 2004, conform unor date de la Ministerul Educației, numărul copiilor ai căror ambii părinți erau plecați peste hotare constituia 23.000, iar al celor cu un singur părinte plecat în străinătate era mult mai mare. Plecarea părinților este dictată de dorința de a le asigura copiilor un viitor mai bun. Cu toate acestea, riscurile la care sunt expuși copiii din respectiva categorie sunt multiple, iar lipsa comunicării și afectivității părintești nu pot fi compensate cu nimic. Studiul relevă că plecarea părinților este cel mai frecvent întâlnită în familiile ai căror copii au vârste cuprinse între 13 și 17 ani.

Deși, pe plan material, plecarea părinților este justificată, lipsa de afecțiune și supraveghere pot determina o serie de riscuri. Principalele dificultăți identificate se referă la modul de relaționare cu colegii, la îndeplinirea sarcinilor școlare, la apariția unor probleme de disciplină, la scăderea rezultatelor la învățătură. [2].

Plecarea în masă a populației mature peste hotarele Republicii Moldova în scopul angajării la un serviciu a provocat temporar dezintegrarea multor familii și ca urmare a condus la ieșirea de sub tutela părinților a copiilor și adolescenților. Una din consecințele nefaste a acestui fenomen social este apariția unui comportament nefavorabil sănătății la tânăra generație.

Statisticile oficiale și studiile evidențiază că sănătatea și potențialul de dezvoltare a tinerei generații din țara noastră este amenințată, în special de comportamentul adictiv al acesteia (abuz de alcool, fumat, consum de droguri și alte substanțe toxice la vârstă precoce), de igiena insuficientă, alimentația nesănătoasă, traumatismele, practicarea sexului neprotejat, depresiile, suicidele etc. în continuă creștere. Aceste probleme ale copiilor/tinerilor au la bază un șir de cauze: conștientizarea slabă a riscului personal pentru apariția problemelor de sănătate și iresponsabilitatea tinerilor față de propria sănătate, cunoștințe și deprinderi limitate în aceste domenii; acces limitat la informația și insuficiența programelor educative privind modul de viață

sănătos și sigur, cunoștințe modeste ale părinților în acest domeniu și tabu-urile existente; insuficiența serviciilor de sănătate prietenoase copiilor/tinerilor și calitatea joasă a celor existente, lipsa unui serviciu complex de asistență medicală și psihosocială pentru adolescenți, asigurarea insuficientă cu specialiști bine pregătiți, influența nefastă a mass-media care promovează violența și agresivitatea etc. [3].

Oportunitățile și potențialul unui număr semnificativ de copii și tineri din Moldova mai sunt compromise de condiții și deprinderi comportamentale care le subminează bunăstarea fizică, intelectuală, emoțională, socială [4].

Alcoolul cauzează 1,8 milioane de decese anual (3,2% din totalul deceselor). Doar în Europa, consumul de alcool a fost responsabil pentru mai mult de 55 000 de decese ale tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 29 de ani, în anul 1999 [5].

În două treimi dintre țările ESPAD, marea majoritate a elevilor în vârstă de 15-16 ani, adică 90% sau mai mulți, au consumat alcool cel puțin odată în viață. Cu toate acestea nu toți elevii amintiți au prezentat un consum regulat de alcool, definit ca 40 de repetiții pe parcursul vieții. Ratele de prevalență ale acestui din urmă tip de consum sunt mult mai scăzute decât prevalența consumului de-a lungul vieții [6].

Fumatul reprezintă un factor de risc important pentru starea de sănătate a tinerilor din lumea întreagă [7].

Frecvența fumatului la tineri a fost investigată în Europa printr-un studiu care a cuprins numeroase state europene (ESPAD). Aproximativ 30% dintre tinerii cu vârsta cuprinsă între 15-19 ani din Europa sunt fumători [8].

Consumul de droguri în adolescență este considerat comportamentul cu risc pentru sănătate cu cel mai mare impact asupra adolescentului. Tinerii trebuie educați în privința drogurilor, procesul educării urmând să înceapă devreme și să fie continuat de-a lungul copilăriei și a adolescenței [9].

Material și metode

Utilizând metoda chestionarului, pe un eșantion de 766 persoane (fete – 342, băieți – 424) a fost studiat consumul de tutun, alcool și droguri de către elevii școlilor secundare profesionale la care unul sau ambii părinți se află la moment peste hotarele țării (218 persoane – 28,5% din numărul de investigați).

Rezultate și discuții

Cota fetelor, care au fumat vreodată în mod regulat, adică cel puțin o țigară zilnic timp de 30 de zile, constituie 6,3% în lotul celor la care nici unul din părinți nu se află la momentul chestionării la lucru peste hotarele țării. În familiile în care lipsesc ambii părinți 28,6% fete au declarat că au fumat vreodată în mod regulat; unde e absent un singur părinte numărul de fete fumătoare nu diferă esențial de cel din familiile complete. O situație similară se atestă și în rândul băieților: în familiile complete au recunoscut consumul regulat 31,6%, în cele ce lipsesc ambii părinți – 58,3%, unde lipsește un singur părinte – la nivelul familiilor complete (figura 1).

Majoritatea fetelor și a băieților ce au trecut prin experiența consumului de tutun, atât din familiile complete, cât și incomplete au început să fumeze în mod regulat la vârsta de 15-18 ani (tabelul 1).

Au fumat ocazional 1-5 zile în ultimele 30 de zile, ce au precedat chestionarea, 50,0% fete din familiile complete (din numărul celor ce au recunoscut consumul de țigări); în familiile temporar dezintegrate – 37,5% fete. Au fumat 20 și mai multe zile 40,0% fete din familiile complete (35,0% în toate 30 de zile) și 50,0% fete din familiile incomplete (37,5% în toate 30 de zile). Au fumat ocazional 1-5 zile în ultimele 30 de zile, ce au precedat chestionarea, 22,4% băieți din familiile complete (din numărul celor ce au recunoscut consumul de țigări); în familiile temporar dezintegrate – 30,9% băieți.

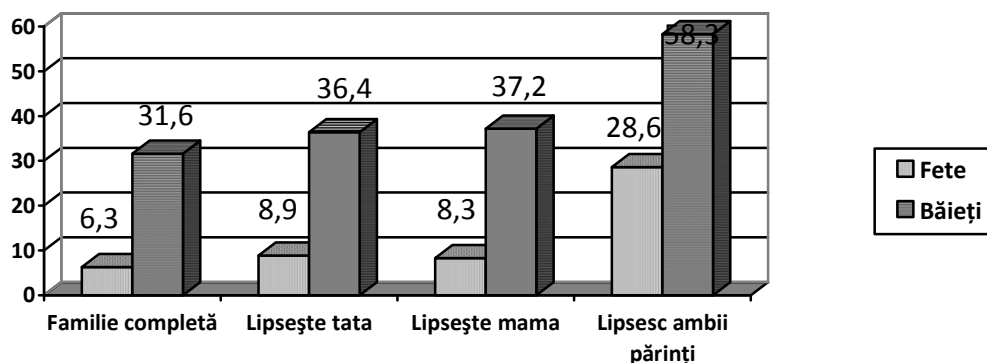

Figura 1. Cota fetelor și băieților care au fumat vreodată în mod regulat în dependență de tipul familiei (completă sau dezintegrată), %

Tabelul 1. La ce vârstă ai început să fumezi țigări în mod regulat (cel puțin o țigară zilnic, timp de 30 de zile)?

Vârsta de debut a consumului de tutun		Familie completă		Familie incompletă	
		abs.	%	abs.	%
Fete	La mai puțin de 9 ani	3	20,0		
	9-10 ani				
	11-12 ani	1	6,7	1	10,0
	13-14 ani	1	6,6		
	15-16 ani	7	46,7	4	40,0
	17-18 ani	3	20,0	5	50,0
	19-20 ani				
	21 ani și mai mult				
	Total	15	100,0	10	100,0
Băieți	La mai puțin de 9 ani	7	6,8	3	4,8
	9-10 ani	7	6,7	2	3,1
	11-12 ani	4	3,9	2	3,2
	13-14 ani	11	10,7	11	17,5
	15-16 ani	36	35,0	25	39,7
	17-18 ani	35	34,0	19	30,1
	19-20 ani	2	1,9		
	21 ani și mai mult	1	1,0	1	1,6
	Total	103	100,0	63	100,0

Au fumat 20 și mai multe zile 52,6% băieți din familiile complete (39,7% în toate 30 de zile) și 42,7% băieți din familiile incomplete (35,3% în toate 30 de zile). În familiile temporar dezintegrate cota elevilor ce au fumat în ultimele 30 de zile (una sau mai multe zile) nu diferă semnificativ de cei din familiile complete, cu excepția familiilor unde lipsesc ambii părinți (figura 2) care constituie în rândul fetelor 21,4% și a băieților 76,0%.

În ultimele 30 de zile au fumat una sau mai puțin de o țigară/zi 58,8% fete din familiile complete și 44,4% fete din cele temporar dezintegrate (din numărul celor ce au recunoscut consumul de tutun). Cota fetelor ce au fumat 2-10 țigări/zi constituie în familiile complete 41,2%, în cele temporar dezintegrate – 55,6%.

În ultimele 30 de zile au fumat una sau mai puțin de o țigară/zi 24,8% băieți din familiile complete, 2-10 țigări/zi – 50,4%, 11 și mai multe țigări/zi 24,8%; în familiile incomplete respectiv: 20,3%, 60,9% și 17,2% băieți.

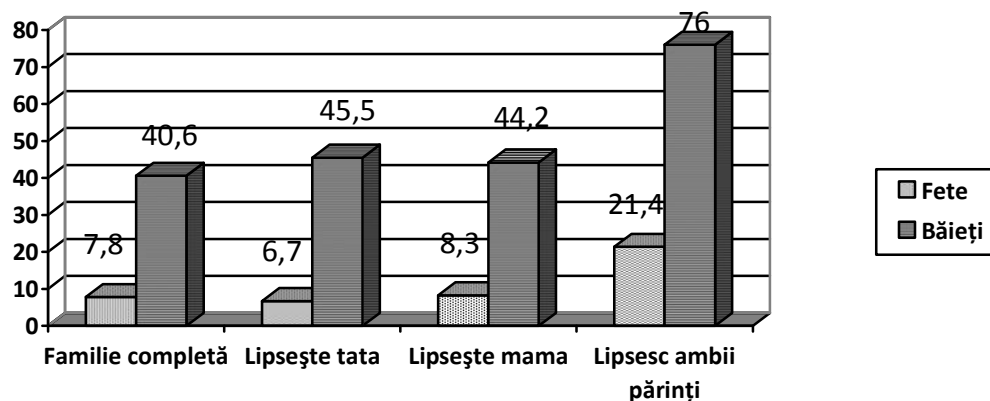

Figura 2. Cota elevilor ce au fumat în ultimele 30 de zile (una sau mai multe zile), %

Cota cea mai mare de fete au băut mai multe ore în șir în 1-2 zile din luna ce a precedat chestionarea: în familia unde sunt ambii părinți – 13,7%, unde lipsește tata – 17,8%, unde lipsește mama – 20,8%, unde sunt absenți ambii părinți – 33,4% fete. Cota fetelor ce au băut mai multe zile este comparativ mai mică.

Au băut mai multe ore în șir în 1-2 zile din luna ce a precedat chestionarea 26,7% băieți din familiile complete, unde lipsește tata – 21,6%, unde lipsește mama – 27,4%, unde lipsesc ambii părinți – 28,0%. Comparativ este mare cota băieților ce au băut mai multe ore în șir în 3-5 și mai multe zile, îndeosebi cei din familiile unde lipsește tata sau ambii părinți (tabelul 2).

Au băut mai multe ore în șir în una sau mai multe zile în ultima lună ce a precedat chestionarea 15,7% fete din familiile complete și 26,2% fete din cele incomplete; la băieți respectiv: 36,8% și 44,4%.

Consumul abuziv de alcool diferă în dependență de componența familiilor, fiind cel mai înalt la elevii din familiile unde la moment lipsesc ambii părinți (figura 3) și constituie 40,0% la fete și 64,0% la băieți.

Tabelul 2. În câte zile au băut mai multe ore în șir în ultimele 30 de zile (din numărul total al celor chestionați)

		Absența părinților								
		Nici unul		Tata		Mama		Ambii		Total
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	
Fete	Nici o zi	215	84,3	35	77,8	18	75,0	9	60,0	277
	1 zi	29	11,4	7	15,6	5	20,8	4	26,7	
	2 zile	6	2,3	1	2,2	0	0	1	6,7	
	3-5 zile	4	1,6	0	0	1	4,2	0	0	
	6 și mai multe zile	1	0,4	2	4,4	0	0	1	6,6	
	Total	255	100,0	45	100,0	24	100,0	15	100,0	339
Băieți	Nici o zi	180	63,2	37	56,9	28	65,1	9	36,0	254
	1 zi	55	19,3	8	12,3	9	20,9	5	20,0	
	2 zile	21	7,4	6	9,3	3	7,0	2	8,0	
	3-5 zile	12	4,2	10	15,4	0	0	4	16,0	
	6 și mai multe zile	17	5,9	4	6,1	3	7,0	5	20,0	
	Total	285	100,0	65	100,0	43	100,0	25	100,0	418

Au declarat consumul de băuturi alcoolice 63,0% fete din familiile complete și 62,7% fete din cele incomplete; la băieți respectiv: 76,7% și 80,3% (figura 4). Consumul de alcool în familiile unde lipsesc la momentul chestionării ambii părinți este recunoscut de către 73,3% fete și 88,0% băieți (tabelul 3)

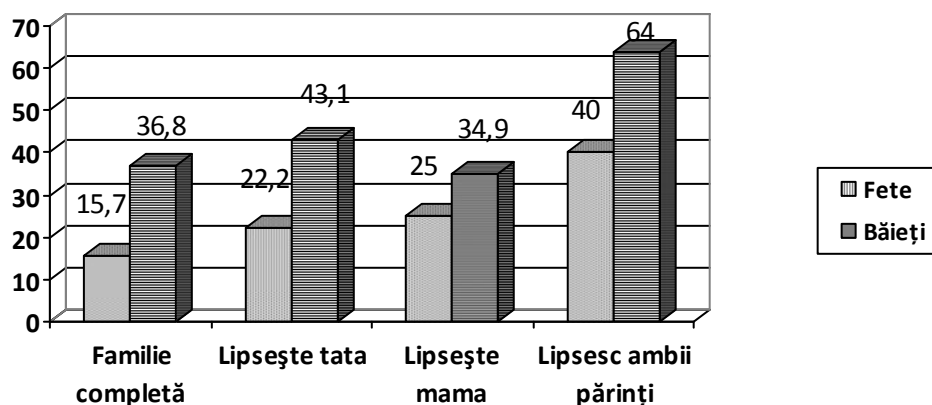

Figura 3. Cota elevilor care au băut mai multe ore în șir într-o zi sau mai multe zile în ultima lună ce a precedat chestionarea, %

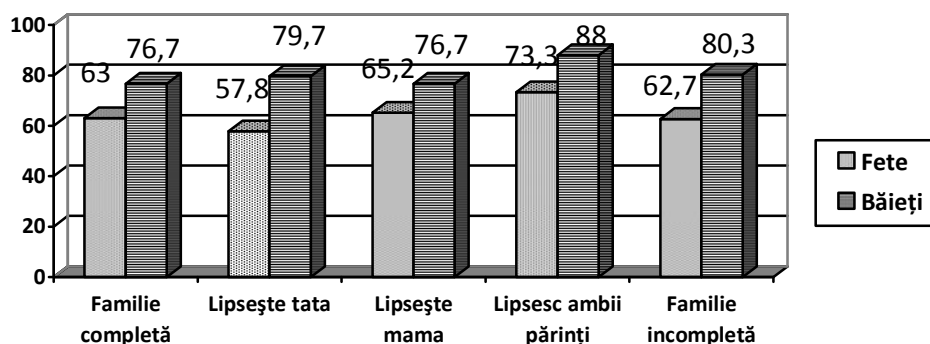

Figura 4. Cota elevilor din școlile secundare profesionale ce consumă băuturi alcoolice, %

Tabelul 3. Cota elevilor din școlile secundare profesionale ce consumă băuturi alcoolice

Sexul	Absența membrilor familiei									
	Nici unul (familie completă)		Tata		Mama		Ambii		Familie incompletă	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Fete	162	63,0	26	57,8	15	65,2	11	73,3	52	62,7
Băieți	217	76,7	51	79,7	33	76,7	22	88,0	106	80,3

Fetele din familiile complete au nominalizat următoarele băuturi alcoolice ce consumă de obicei: berea în 37,5% cazuri, vinul – 31,6%, șampanie – 25,0% și vodcă, divin, brandy – 5,9% cazuri; fetele din familii incomplete respectiv: 37,2%, 27,9%, 30,2% și 4,7% (din numărul celor ce au recunoscut consumul de alcool). Băieții din familiile complete conform preferințelor lor plasează pe primul loc berea ca băutură alcoolică (în 45,4% cazuri), apoi vinul (24,0%), urmat de șampanie (16,6%) și vodcă, divin, brandy (în 14,0% cazuri); băieții din familiile incomplete respectiv: 45,2%, 25,2%, 16,5% și 13,1% răspunsuri.

Nu se observă o diferență a preferințelor vis-a-vis de băuturile alcoolice între elevii din familiile complete și incomplete. Băieții indică băuturile alcoolice tari de 2,5 ori mai frecvent comparativ cu fetele; fetele indică în consum șampanie mai frecvent ca băieții (tabelul 4).

Tabelul 4. Ce băuturi alcoolice consumă de obicei elevii școlilor secundare profesionale
(din numărul celor ce au declarat consumul de alcool)

Tipul de băutură alcoolică		Structura familiei			
		Familie completă		Familie incompletă	
		abs.	%	abs.	%
Fete	Bere	108	37,5	32	37,2
	Vin	91	31,6	24	27,9
	Șampanie	72	25,0	26	30,2
	Votcă, divin, brandy	17	5,9	4	4,7
	Total consumat	288/383	100,0	86/117	100,0
Băieți	Bere	189	45,4	93	45,2
	Vin	100	24,0	52	25,2
	Șampanie	69	16,6	34	16,5
	Votcă, divin, brandy	58	14,0	27	13,1
	Total consumat	416/482	100,0	206/232	100,0

Cota fetelor din familiile complete ce s-au îmbătat vreodată (34,1%) nu diferă de cea din familiile incomplete (34,9%); la băieți respectiv: 67,4% și 65,4%.

Dar absența a unuia sau a ambilor părinți modifică comportamentul elevilor. S-au îmbătat vreodată 24,4% fete din familiile unde lipsește tata, 45,8% – unde lipsește mama și 50,0% în familiile unde sunt absenți la moment ambii părinți; în rândul băieților respectiv: 70,3%, 50,0% și 79,2%.

Majoritatea fetelor, ce și-au permis consumul abuziv de alcool, atât din familiile complete, cât și incomplete, s-au îmbătat în viața lor de 1-2 ori: în familiile complete – 20,4%, în familiile unde lipsește tata – 17,8%, în familiile unde lipsește mama – 29,2% și în familiile unde sunt absenți ambii părinți – 21,4% fete. Comparativ este mare cota fetelor ce s-au îmbătat de 3-5 și mai multe ori în familiile unde lipsesc ambii părinți (28,6%) și unde lipsește mama (16,6%) (tabelul 5).

Tabelul 5. Răspunsurile elevilor la întrebarea: „Până în prezent de câte ori te-ai îmbătat?”
(din numărul total de chestionați)

		Absența membrilor familiei							
		Nici unul		Tata		Mama		Ambii	
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Fete	Nini o dată	168	65,9	34	75,6	13	54,2	7	50,0
	1-2 ori	52	20,4	8	17,8	7	29,2	3	21,4
	3-5 ori	24	9,4	1	2,2	2	8,3	3	21,4
	6-9 ori	6	2,3	1	2,2	1	4,2	0	0
	10-19 ori	2	0,8	1	2,2	1	4,1	0	0
	20-39 ori	2	0,8	0	0	0	0	0	0
	40 și mai multe ori	1	0,4	0	0	0	0	1	7,2
	Total	255	100,0	45	100,0	24	100,0	14	100,0
Băieți	Nini o dată	93	32,6	19	29,7	21	50,0	5	20,8
	1-2 ori	84	29,5	19	29,7	8	19,0	7	29,2
	3-5 ori	44	15,4	5	7,8	5	11,9	4	16,7
	6-9 ori	25	8,8	4	6,3	4	9,5	1	4,2
	10-19 ori	12	4,2	7	10,9	1	2,4	3	12,5
	20-39 ori	6	2,1	2	3,1	0	0	1	4,1
	40 și mai multe ori	21	7,4	8	12,5	3	7,2	3	12,5
	Total	285	100,0	64	100,0	42	100,0	24	100,0

Majoritatea băieților, ce și-au permis consumul abuziv de alcool, atât din familiile complete, cât și incomplete, s-au îmbătat în viața lor de 1-5 ori: în familiile complete – 44,9%, în familiile unde lipsește tata – 37,5%, în familiile unde lipsește mama – 30,9% și în familiile unse sunt absenți ambii părinți – 45,9% băieți. Comparativ este mare cota băieților ce s-au îmbătat de 6-9 și mai multe ori în familiile unde lipsesc ambii părinți (33,3%) și unde lipsește tata (32,8%) comparativ cu cei din familiile complete.

Consumul de droguri este mai frecvent întâlnit la băieți. S-au drogat vreodată 2,3% fete din familiile complete și 2,4% fete din familiile incomplete. În rândul băieților respectiv cota constituie 5,2% și 6,0% (din numărul celor chestionați).

Din răspunsurile elevilor la întrebarea „La ce vârstă ai încercat un drog pentru prima dată?” se observă tendința băieților de a experimenta consumul de droguri la o vârstă mai precoce comparativ cu fetele.

Nu se observă o dependență a frecvenței consumului de droguri pe parcursul vieții elevilor anchetati de componența familiei.

În ultimele 30 de zile au folosit un drog 0,3% fete (din familiile complete) și 1,7% băieți (majoritatea din familii incomplete).

Concluzii

- Numărul de țigări fumate în zi de către elevii școlilor secundare profesionale nu este condiționat de absența unuia din părinți, fiind mare numai în cazul când lipsesc ambii părinți. Majoritatea fetelor și băieților au fumat în ultimele 30 de zile ce au precedat chestionarea 2-10 țigări/zi, cu excepția fetelor din familiile complete, care au fumat o țigară și mai puțin de 1 țigară/zi.
- Cota celor care au fumat în ultimele 30 de zile ce au precedat chestionarea și a elevilor ce au fumat vreodată în mod regulat (cel puțin o țigară zilnic timp de 30 de zile) este cea mai mare în familiile în care lipsesc ambii părinți.
- Din cei ce au declarat consumul de tutun, majoritatea elevilor, atât din familiile complete, cât și dezintegrate, au început să fumeze în mod regulat la vârsta de 15-18 ani, deci în perioada aflării la studii în școlile profesionale.
- Numărul de țigări fumate în zi de către băieți este mai mare comparativ cu fetele.
- Băieții, atât din familiile complete, cât și temporar dezintegrate, de obicei consumă bere și vin; fetele indică suplimentar și șampania. Băuturile alcoolice tari (vodca, coniacul, brendi) sunt declarate ca consum de un număr de 2,5 ori mai mare de băieți comparativ cu fetele. Nu există diferență între preferințele elevilor din familiile complete și temporar dezintegrate referitor la tipul de băuturi alcoolice consumate.
- Consumul abuziv de alcool de către elevi (au băut mai multe ore în șir; s-au îmbătat de una sau mai multe ori) este mult mai prezent în familiile unde au plecat peste hotare ambii părinți.
- Consumul de droguri de către elevii școlilor secundare profesionale nu este influențat de către componența familiei și este mai mare în rândul băieților.

Bibliografie

1. Canter L. & Canter M., Training de dezvoltare a asertivității pentru copii și învățători, Piter, 2004.
2. Guțu Daniela. Efectele emigrării: ce câștigăm și ce pierdem? http://www.prodidactica.md/viitor/viitor_rom/sugestii_2.htm (vizitat 04.04.2011)
3. Studiul CAP Sănătatea și Dezvoltarea Tinerilor, 2003
4. Anuarul Statistic al Moldovei, 2007
5. ***, 2004, Global Status Report on Alcohol, WHO www.who.int/substance_abuse/publications/alcohol/en (vizitat 04.04.2011)

6. Hibell B., Anderson B., Bjarnason T., Ahlström S., Balakireva O., Kokkevi A., Morgan M., 2003, The ESPAD Report 2003. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 35 European Countries
7. Neovius M., Sundström J., Rasmussen F., 2009, Combined effects of overweight and smoking in late adolescence on subsequent mortality: nationwide cohort study. *BMJ* 2009; 338:b496
8. ***, 2004, Statistics on youth smoking in different countries. National Institute for Health and Welfare, Helsinki, Finland, <http://www.ktl> (vizitat 04.04.2011)
9. Vlaicu Brigitha. Comportamente cu risc la adolescenții din județul Timiș, Editura Eurobit, Timișoara, 2007, p.79, p.133

CONDIȚIILE HABITUALE ȘI STAREA SOCIALĂ A ELEVILOR ȘCOLILOR SECUNDARE PROFESIONALE DIN FAMILIILE DEZINTEGRATE

Vergil Manole

Centrul Național de Sănătate Publică

Summary

Habitual conditions and social status of secondary professional school's pupils from disintegrated families

Habitual conditions and social status of vocational secondary school pupils with one or both parents currently abroad are declared better than pupils from complete families: better placement in the field of work of parents, assessing the financial situation of family a higher level, larger share of mothers with higher education, providing separate room. Habitual conditions and social status are reported by the boys from families temporarily disintegrated better than girls.

Rezumat

Condițiile habituale și starea socială a elevilor școlilor secundare profesionale la care unul sau ambii părinți se află la moment peste hotarele țării sunt declarate mai bune comparativ cu elevii din familiile complete: plasarea mai bună în câmpul de muncă a părinților; aprecierea situației financiare a familiei la un nivel mai înalt; cota mai mare a mamelor cu studii superioare; asigurarea cu odaie separată. Condițiile habituale și starea socială sunt declarate de către băieții din familiile temporar dezintegrate mai bune comparativ cu fetele.

Introducere

Tot mai mulți cercetători confirmă prin date directe și indirecte că familia contemporană se află în situație de criză profundă. Despre aceasta ne vorbește natalitatea scăzută; creșterea indicelui de avorturi, de natalitate extraconjugală, de divorțuri; prezența violenței domestice, a formelor alternative de căsătorii și familii (concubinaj, familii cu un singur părinte, cu traiul separat, familii de homosexuali etc.); precum și „statisticile” [1] alarmante cu privire la exodul populației băștinașe peste hotarele țării.

Cei care pleacă în căutarea unui câștig mai mare sau a unor oportunități mai bune sunt, în special, persoane tinere (70% au vârsta până la 40 de ani). Majoritatea lor au un anumit nivel de educație (profesional, universitar) și numai 10% nu au nici o pregătire educațională.

Plecarea părinților este dictată de dorința de a le asigura copiilor un viitor mai bun. Cu toate acestea, riscurile la care sunt expuși copiii din respectiva categorie sunt multiple, iar lipsa comunicării și afectivității părintești nu pot fi compensate cu nimic. Studiul relevă că plecarea părinților este cel mai frecvent întâlnită în familiile ai căror copii au vârste cuprinse între 13 și 17 ani [2].